

واکاوی مهمترین مسائل اجتماعی

شهر یزد

(طرح ملی گفتگوی خانواده)

محقق: محسن موسوی

انجمن جامعه‌شناسی ایران - دفتر یزد

انجمن جامعه‌شناسی ایران
دفتر یزد

معاونت امور زنان و خانواده
ریاست جمهوری

*

طرح ملی گفتگوی خانواده؛ تفاهم نامه‌ای به شماره
 ۱۶۸۰۸۶ بین انجمن جامعه شناسی ایران و معاونت
 امور زنان و خانواده ریاست جمهوری می‌باشد که در ۵۰
 شهر ایران، توسط نمایندگان انجمن اجرا می‌شود.

*

سرشناسه	موسوی، سیدمحسن، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور	واژه‌های دایره‌المترین مسایل اجتماعی شهر یزد/ نویسنده
سیدمحسن موسوی؛ [به سفارش] انجمن جامعه‌شناسی ایران و معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری.	
مشخصات نشر	دشتستان: مومن نو، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۱۲۷ ص: ۱/۵×۱۴/۵ س.م.
فروست	طرح ملی گفتگوی خانواده؛ ۲۴.
شابک:	۱۵۰۰۰ ریال ۸-۱۰-۶۴۹۰-۲۳-۹۱۱۰۱
وضعیت فهرست نویسی	فیپا
موضوع	مسائل اجتماعی -- ایران -- یزد (استان).
موضوع	یزد (استان) -- اوضاع اجتماعی
شناسه افزوده	انجمن جامعه‌شناسی ایران
شناسه افزوده	ایران. ریاست جمهوری. معاونت امور زنان و خانواده
رده‌بندی کنگره	۲/۶۷۰HN :
رده‌بندی دیویی	۹۵۵۹۲۲۲/ ۳۶۱ :
شماره کتاب‌شناسی ملی	۵۷۱۴۸۲۲ :

واکاه‌ی مسترین مسایل اجتماعی شهر یزد	نام اثر:
سید محسن موسوی	نویسنده:
انتشارات هامون نو	ناشر:
احمد موبدی	صفحه آرای:
۱۳۹۸	چاپ اول:
جلد ۱۰۰۰	شمارگان:
۹۷۸-۶۲۲-۴۰۰-۱۰-۸	شابک:
۱۵۰۰ تومان	قیمت:

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

فروشگاه آنلاین: www.hamooniran.com

فهرست

پیام رییس انجمن جامعه‌شناسی ایران	۵
سپاسگزاری	۱۳
فهرست کارشناسان	۱۵
مقدمه	۱۹

فصل اول

سیمای اجتماعی اقتصادی استان یزد	۲۳
۱-۱. مشخصات طبیعی و تقسیمات کشوری استان	۲۴
۱-۲. گزیده اطلاعات استان در خصوص جمعیت	۷۲
جمعیت شهرستان‌های استان	۳۳
۱-۳. گزیده اطلاعات در خصوص نیروی انسانی	۳۴

فصل دوم

روش‌شناسی و فرآیند برگزاری کارگاه	۳۹
۱-۲. روش‌شناسی طرح	۴۰
۲-۲. فرآیند انتخاب مشارکت‌کنندگان و دعوت از آنان	۴۰

- ۳-۲. تعیین زمان برگزاری و دعوت از اعضا..... ۴۱
- ۴-۲. تدارک مقدمات و ملزومات ۴۲
- ۵-۲. روند اجرایی برگزاری کارگاه ۴۳

فصل سوم

- یافته‌های کارگاه ۴۹
- ۱-۱. روش ارائه یافته‌ها ۵۰
- ۲-۱. گروه تنم: کودکان تحت آزار (جسمی، عاطفی، بی توجهی)..... ۲۵
- ۳-۳. گروه تبسم ماندگار: اعتیاد ۵۷
- ۴-۳. گروه خرخنده: ایسامانی اقتصادی ۲۶
- ۵-۳. گروه عشق: دینر (ماتن، معنوی، فرهنگی)..... ۶۷
- ۶-۳. گروه گفتگو: حالتی عاطفی ۷۳
- ۷-۳. گروه حامی: خانواده نابرابر در سازگاری با تغییرات زندگی ۷۹
- ۸-۳. گروه زندگی، لبخند، شادی: زنان سرپرست خانوار ۸۵
- ۹-۳. گروه راه روشن: مسائل نوجوانی ۹۱
- ۱۰-۳. گروه طلوع امید: طلاق ۹۷
- ۱۱-۳. گروه مهر و ماه: بیکاری گسترده ۱۰۳

فصل چهارم

- نتیجه گیری و پیشنهادات ۱۰۹
- منابع و مأخذ ۱۱۰
- گزارش تصویری از کارگاه ۱۱۰

جامعه‌شناسان، خرابی را به عنوان یک نهاد اجتماعی مهم و ریشه دار در تمام جوامع بشری شناسایی می‌کنند. یک نهاد، ضمن اینکه در درون خود الگوها، قواعد، ارزشها و نقش‌های مورد انتظاری را تولید و بازتولید می‌کند با نهادهای اجتماعی دیگر از جمله نهاد سیاست، اقتصاد، دین، آموزش و رسانه در بده بستن دائمی و یک تعامل پویا قرار دارد. تداوم حیات هر نهاد اجتماعی نیز مرطوب به همبستگی درونی و هم‌سازگاری بیرونی است. تغییرات و درک‌نویس‌ها که در هر نهاد اتفاق می‌افتد، نهادهای دیگر را تحت تأثیر قرار داده و آنها را به واکنش و پاسخگویی وادار می‌دارد. در این میان، تحولات نظام اجتماعی به طور عام و تحولات نهاد خانواده به طور خاص، به یکی از سوژه‌های داغ بحث و گفتگو در جامعه ایرانی بدل گشته است. اگر تا دو دهه پیش، بحث درباره خانواده منحصر به متخصصان

و اصحاب اندیشه و قلم بود امروزه گفتگو و بازنمایی آن به امری عمومی تبدیل شده و در حقیقت یک نوع خودآگاهی عمومی نسبت به خانواده ایجاد شده است؛ فیلمسازان درباره خانواده فیلم تهیه می‌کنند، خبرنگاران از قوانین وضع شده و آخرین حوادث و رویدادها حول خانواده خبر می‌دهند، مشاورین خانواده در هر شهر و محلی در دسترس قرار گرفته‌اند، رسانه‌های رسمی و غیررسمی به افزایش آگاهی‌ها و تغییر نگرش‌ها در خصوص نقش‌ها و روابط قدرت در خانواده‌ها پرداخته‌اند، سازمان‌های دولتی و تشکلهای غیردولتی حامی خانواده‌ها به الیت‌های خود را گسترش داده‌اند و همه اینها نمایانگر آنند که خانواده دیگر صرفاً موضوع مورد مطالعه توسط متخصصان و پژوهشگران نیست بلکه بیش از آن، موضوع مورد تأمل یکایک آحاد جامعه و اعضا خانواده‌هاست. ازدواج و چند و چون آن، فرزندآوری و زمان و تعداد آن، چگونگی ارتباط اعضاء خانواده با یکدیگر و مهارت‌های آن، تربیت فرزندان، دخل و خرج خانواده و کنار آمدن با فشارهای اقتصادی، برابری معادل و توازن بین کار و خانواده، تأمین شادی و نشاط مورد نیاز اعضاء خانواده و بی‌شمار آیت‌های دیگری که کم یا بیش در اذهان و افکار مردان و زنان ایرانی چرخ می‌خورند و به دنبال پاسخ‌های قابل قبول در رضای بخش می‌گردند.

چنانچه زاویه دید خود را از نگاه درونی و پدیدارشناسانه، خارج و از منظری فراتر و کلان‌تر به خانواده نگاه کنیم خواهیم دید که مسائل خانواده و عوامل آن به گونه‌ای دیگر رخ می‌نمایند. در سطور بالا اشاره شد که تغییرات ساختی و کارکردی خانواده، در فضای خلأ و جدا از

تغییرات و دگرگونی نهادهای دیگر اتفاق نمی‌افتد. در این میان مسأله اصلی این است که در میدان غلبه نهادها و نظام‌های اقتصادی، سیاسی، تکنولوژیکی و رسانه‌ای، بر زیست جهان خانواده و چیرگی روابط ابزاری بر روابط انسانی و دوستانه، خانواده چگونه می‌تواند پاسخ مناسبی به عوامل محیطی داده و موجودیت و یکپارچگی خود را البته همراه با نرمش و انعطاف پذیری لازم حفظ کند. سؤال دیگر و شاید مهم‌تر آن اینست که خانواده تاجه اندازه قادر است و چگونه می‌تواند فعلی خود را تقویت کند تا به جای برخورد منفعلانه با عوامل بیرونی، مواجهه فعال و اثربخش با آنها داشته باشد و در این راه با چه مواعی روبه‌رو شود و از سوره دیگر چه ظرفیت‌های قانونی، سازمانی (دولتی و غیردولتی) خیر، ای، مردمی و افکار و ارزشهای عمومی برای چنین مواجهه فعال و اثربخشی وجود دارد. اما، آیا تاکنون متفکران و پژوهشگران پاسخی به این سؤالات نداده‌اند و اگر داده‌اند تاجه اندازه مورد اعتنای مردم و مسئولان استر گرفته است؟

امروزه علم و تجربه ثابت کرده است که یکی از بهترین و اثربخش‌ترین روش‌های حل یا کاهش مسائل اجتماعی، جلب مشارکت و درگیر کردن افراد جامعه هدف در عمل و مراحل مختلف اقدامات است که جهت کاهش مسائل آنها باید انجام شود. بخش زیادی از مسائل خانواده‌ها نیز توسط خود آنها قابل حل یا کاهش است. حتی باید گفت بسیاری از عواملی که در نگاه اول از اختیار و کنترل خانواده‌ها خارج است، می‌تواند با توان افزایی و قدرت بخشی به آنها به عوامل تحت اختیار بدل گردد. "طرح ملی گفتگوی خانواده" یک طرح اجرایی و مشارکتی است که هدف اصلی آن کاهش مسائل اجتماعی مرتبط با

خانواده در ایران از طریق بسترسازی جهت گفتگو، اجماع و اقناع (هم در بیرون خانواده و توسط نخبگان و مدیران و فعالان اجتماعی و هم در درون و بین اعضای خانواده) است. این طرح با بهره گیری از بینش جامعه شناسی و با روش آموزش و پژوهش مشارکتی انجام می گیرد و دارای چند مرحله است که متن پیش رو ماحصل اجرای مرحله اول آن در استان یزد است. در این مرحله جمعی از پژوهشگران، کارشناسان سازمانها، نمایندگان تعدادی از تشکلهای غیردولتی، خبرنگاران و فعالان حوزه خانواده گردهم آمدند و با روش کارگاهی به مسأله یابی و اولویت گذاری مسائل و چالش های خانواده های یزدی پرداختند. در مرحله دوم طرح، مثالی از بین رده بندی به دست آمده انتخاب می شوند که قابلیت اصلاح و تغییر از طریق پویش های اجتماعی و باتکیه بر سطح آگاهی و مطالبه عمومی داشته باشند و بتوان با تکیه بر ظرفیت های بخش های مختلف، به خصوص تشکلهای غیردولتی نسبت به رفع مسائل یا کاهش آنها اقدام کرد. در تمام این فرآیند، این گفتگو و آشنایی با مهارت های گفتگو است که سطح اثربخشی و کارآمدی فعالیت ها را بالا برده و چه بسا بسیاری از مسائل بواسطه همین گفتگوها و رفع سوء تفاهم ها حل می گردد. گزارش حاضر در قالب چهار فصل به معرفی استان یزد، مراحل اجرایی طرح و ارائه یافته های استخراج شده و در نهایت نتیجه گیری می پردازد.